

DOCUMENT

SCRISORILE AMERICANE ALE LUI LIVIU PETRESCU (NOIEMBRIE 1981-FEBRUARIE 1982)

Prefațate de IOANA BOT și editate de ANDRA JUHASZ

În 1981, Ioana Em. Petrescu (pe atunci, lector universitar la Facultatea de Filologie a Universității „Babeș-Bolyai”) câștigase o bursă Fulbright care îi permitea să plece – mai întâi, pentru un an universitar, apoi, reînnoindu-se, pentru încă unul – la Universitatea Californiană din Los Angeles (UCLA). Statul român, cu o expresie pe atunci foarte familiară, „o lasă să plece”, ba chiar să își ducă și soțul cu ea, pe toată durata bursei. Liviu Petrescu era, și el, lector la Filologia clujeană. Același stat comunist impunea, însă, discrete și diabolice popriri pe bursele străine ale cetățenilor săi, din care fericirii călători în lumea liberă trebuiau să dea „patriei” sume suficient de importante pentru a le amărî existența și a-i face pe soții Petrescu, de pildă, să calculeze draconic fiecare centimă cheltuită (un subiect care ocupă mult din spațiul tuturor scrisorilor lor). Pe toată durata șederii lor americane, cei doi scriu acasă cu regularitate – familiei, părinților, prietenelor (Ioanei). Așa se face că dispunem de un fel de „jurnal epistolar” al anilor lor losangezezi, semnificativ pentru ceea ce însemna, în epoca respectivă, ieșirea unui tânăr intelectual într-o universitate occidentală, accesul liber la informațiile de specialitate și, în general, viața într-o lume radical diferită de cea a comunismului ceaușist, cu tot ce implica, existențial, intelectual etc., o asemenea diferență.

În septembrie 1990, Ioana Em. Petrescu se decisese să își rescrie experiența americană, pornind de la scrisorile trimise de ea mamei și prietenelor sale. A murit pe neașteptate, la 1 octombrie 1990, fără să fi scris decât câteva pagini. Am editat colecția aceea de scrisori sub titlul (ales de ea pentru cartea niciodată scrisă) *Molestarea fluturilor interzisă* (București, Ed. Didactică și Pedagogică, 1998). După decesul profesorului Liviu Petrescu (în 1999), arhiva și biblioteca familiei, intrate, în lipsa unor moștenitori legali, în posesia statului român, se află în custodia Bibliotecii Județene „O. Goga” din Cluj, la secțiunea de „colecții speciale”, unde sunt studiate și editate de masteranzi și doctoranzi aflați sub coordonarea subsemnatei. Rezultatele editoriale sunt, deja, vizibile (volume semnate de Silviu Mihăilă, Elena Voj, Mirela Tomoiagă, ediții restitutive, studii publicate în reviste de specialitate, teze de doctorat etc.). Între documentele descoperite de noi în arhivă se află și scrisorile trimise, de la Los Angeles, de către Liviu Petrescu (uneori, ele sunt scrise de amândoi) părinților săi, Mărioara și

Gheorghe Petrescu, care au fost întotdeauna principalul sprijin al carierelor fiului și nurorii lor. Editate de Andra Juhasz, masterandă a programului nostru de Studii Literare Românești, ele vor întregi viitoarea ediție – în curs de pregătire – a „scrisorilor americane” ale lui Liviu și ale Ioanei Petrescu (care va include și textele restituite în ediția din 1998).

Cele reproduse aici fac parte din acest ciclu, scris în principal de Liviu Petrescu și destinat celor mai apropiați membri ai familiei lor, și totodată celor care – din familie – înțelegeau cel mai bine foamea intelectuală, aspirațiile și necazurile acestui cuplu de excepție pentru istoria ideilor literare românești, pe care îl formau Ioana și Liviu Petrescu. Se pot citi într-însele, în primul rând, problemele cotidiene ale unei șederi într-o lume fundamental diferită de cea de acasă (o ședere colorată de restricții impuse de sistem, clădită pe mari decizii existențiale, exprimate cel mai adesea foarte ambiguu, din cauza presupusei violări a unei asemenea corespondențe de către Securitate...). Dar, dincolo de această cronică intimă, foarte animată și colorată, tema secundară care străbate chiar și scrisorile celor doi către părinți este una ce privește reacțiile intelectualului român la contactul cu noul său mediu. Universitatea Californiană din Los Angeles, bibliotecile, librăriile, colegii profesori și studenții, cărțile, revistele, ziarele, toate acestea formează subiectele unor descoperiri făcute, mereu, sub semnul curiozității intelectuale, dar și al urgenței și incertitudinii: românii nu știu decât foarte târziu dacă vor mai avea și un al doilea an de bursă, nu îndrăznesc să discute cu părinții despre posibilitatea de a nu se mai întoarce în România, nu sunt siguri că vor mai avea parte vreodată de o asemenea experiență intelectuală (în ce-i privește, o precedaseră, pentru fiecare, doar scurte ieșiri la cursuri de vară în străinătate – la Oslo și la Oxford pentru Liviu Petrescu, la Debrecen pentru Ioana). Transpare, în scrisori, o foame foarte concretă de cunoaștere a noutăților din domeniile lor de interes (ea contrapunctează, altminteri, numai în aparență întâmplător, poveștile lor culinare, mai abundente dar scrise în aceeași cheie...), o dorință de dialog (nu întotdeauna împărtășită de gazde), un interes aparte pentru tot ceea ce înseamnă „libertatea intelectuală” a Americii anilor '80. Aceste trăsături, ținând tema secundară a scrisorilor, realizează în contrarelieful a ceea ce spun, prin ceea ce lasă să se înțeleagă sau trec sub tăcere, chiar, un portret foarte adevărat al universitarului român din ultimele decenii comuniste. Restituirea lor editorială contribuie la înțelegerea și reconstituirea cât mai exactă a unei epoci și a unei lumi care sunt fundamentale pentru istoria ideilor românești.

Ioana Bot

f. 2, d. 36
[25. 11. 81]

Dragă măicuță și tăicuțule,

Mai întâi și mai întâi să vă îmbrățișez și să vă sărut cât pot de tare pe amândoi; n-au trecut decât două săptămâni de când ne-am despărțit, dar mie mi se pare că s-au scurs luni întregi. Să vă povestesc mai întâi peripețiile noastre; la București am dus-o tot într-o alergătură. Din fericire, Cicuța – ca și Lulu – ne-au tratat cu o dragoste adevărată, ne-au ajutat atât cât le-a stat în puteri, încât ne-am simțit la ei ca la niște rude adevărate. Chiar ne-am reproșat că până acum am fost întrucâtva distanți și expeditivi față de ei; am greșit și ne-am hotărât ca, pe viitor, să le arătăm mult mai multă răbdare decât pînă acum. A urmat drumul, călătoria cu avionul, o încercare de care, ca să vă spun drept, m-am cam temut, nu atât pentru mine, cât pentru Ioana; de la București la New York am făcut 11 ore bătute pe muchie, am plecat de acasă la ora 9 și am ajuns în New York la ora 15 ora locală (la noi era aproape 9 seara). Am petrecut pe aeroport cam 4 ore, stînd de vorbă cu prietenii noștri Mircea Borcilă și Ica Borcilă, bînd un pahar de coca-cola și îngrozindu-ne de prețurile foarte ridicate. La 19 și ceva (de acum înainte voi da numai ora locală), ne-am suit într-un alt avion și, după încă o oră și jumătate de zbor, aterizam în capitală, la Washington. Se făcuse ora 20 și noi ne aflam, va să zică, de 17 ore pe drum (acasă, voi dormeați; erați la ora 2 noaptea din ziua următoare). Am fost așteptați la aeroport și duși la un hotel, unde ne-am prăbușit în pat, trăzniți de somn. Am petrecut în capitală două zile (joi și vineri) destul de obositoare, cu drumuri pe jos – și drumuri destul de lungi – înviorați oarecum doar de priveliștile orașului (am văzut Casa Albă. Monumentele înălțate în memoria lui G. Washington și Th. Jefferson; am trecut și prin zona cea mai veche și cea mai frumoasă, a orașului, Georgetown). Oricât vi s-ar părea de ciudat (și nouă ni s-a părut) Washingtonul este un oraș extraordinar de luminos și de liniștit, cu multă verdeață, cu oameni binevoitori și politicoși, plin de cântece... de păsări și (noaptea) de... țârâit de greieri. Când pășești pe caldarâmul Washingtonului, nu-ți vine să crezi că te afli în centrul unei lumi atât de agitate și de dinamice cum este – în reprezentările noastre – America. Când am părăsit Washingtonul (vineri seara), am ieșit parcă dintr-un loc ireal, dintr-o cetate utopică. Am plecat cu avionul, se înțelege, dar asta nu înseamnă că am avut un drum foarte scurt; până la Los Angeles am făcut încă vreo 6 ore de zbor, lăsând în urmă încă trei fuse orare, astfel încât acum ne despart de voi aproximativ 9-10 ore; când aici e ora 12 noaptea, la voi s-a făcut deja ora 10 dimineața, de a doua zi. Și aici am fost așteptați la aeroport și conduși la hotel; când am ajuns în camera ce ne fusese rezervată, se făcuse 1 noaptea. Ioana era desfigurată de oboseală, eu așijderea, cred că nu am mai trecut niciodată, până acum, printr-o asemenea încercare chinuitoare. Răgaz să

ne odihnim, după aproape o săptămână petrecută aproape în întregime pe drumuri, nu am prea avut; de a doua zi (sâmbătă) a început alergătura din nou; contacte, vizite de prezentare, explorarea împrejurimilor, cumpărături strict necesare. Sâmbătă noaptea, am încercat să vorbim cu voi la telefon, de la hotel; ghinion, de două ori ne-a răspuns un alt abonat. În disperare de cauză, Ioana a sunat atunci la Elvira și – culmea culmilor – de data asta a primit legătura. Nu vă pot spune însă cât de trist am fost, mai încolo, gândindu-mă ce trebuie să simțiți voi, știind că m-ați fi putut auzi și că m-ați fi putut avea atât de aproape de voi pentru câteva minute. De duminică, am pornit în căutarea unei locuințe; închipuiți-vă, am pescuit anunțuri de la mica publicitate și am început să colindăm din casă în casă, în căutarea unui loc potrivit și... a unui preț potrivit (chiriile sunt aici aiuritor de scumpe!). Dificultatea era că nu aveam mașină pentru a putea colinda pe la toate adresele (Los Angelesul se întinde pe o suprafață comparabilă cu aria Cluj-Oradea); noroc că am întâlnit oameni prietenoși și serviabili! Un coleg de la catedră, de aici, ne-a purtat peste tot, cu mașina lui, intrând din casă în casă, zile la rând; și miracolul s-a produs, mult mai devreme decât ne așteptam și noi și toți ceilalți. După o săptămână de cercetări (în sâmbăta următoare, deci) ne-am mutat în apartamentul nostru (să vă dau din nou adresa: 1742 Federal Avenue, #3, Los Angeles, California, CA 90025, SUA; semnul # indică apartamentul). Să vă descriu casa: avem un dormitor (cu un pat dublu, o noptieră cu veioză, o comodă, o garderobă în perete; o cameră extrem de luminoasă); apoi o cameră de zi (cu o sofa, o masă pentru cafele, alte două măsuțe – de o parte și de alta a canapelei – cu câte o lampă mare, două fotolii și o măsuță pentru televizor); apoi o bucătărie (cu sobă, frigider, un imens dulap de bucătărie, o masă pentru cină și patru scaune); precum și o baie (cu cadă, duș, chiuvetă etc.). Necazul era că, în afară de mobilă, nu aveam în casă nimic din lucrurile trebuincioase: nici așternuturi de pat, nici pătură, nici cuiere de haine, nici fier de călcat, nici farfurii, nici tacâmuri, nici pahare, nici cratițe de gătit, nici măcar o scobitoare! Ar fi trebuit să ni le cumpărăm pe toate – dar asta ar fi însemnat ruina noastră absolută! Acum – ca să vedeți peste ce fel de oameni am dat: una dintre cunoștințele noastre recente de la UCLA (= Universitatea din Los Angeles) ne-a dat în împrumut întreagă puzderia asta de lucruri, fără să ne ceară în schimb nici un ban! Incredibilă generozitate și colegialitate față de – în fond – niște străini! Și câte sfaturi vitale nu ne-au dat (de unde să facem cumpărăturile cele mai ieftine, cum să procedăm în anumite situații cu totul noi pentru bieții de noi etc.), și cât s-au mai ostenit când ne-am mutat lucrurile! Nu știu cum am putea vreodată să ne revanșăm față de ei! Cel mai neînsemnat contra-serviciu pe care li l-am putea face ar fi să vă rugăm pe voi (tot pe voi!!!) să vă interesați din când în când de soarta și de viața băiatului lor, care este student în ultimul an la Medicină, la Cluj! Se numește John Sunderson (se pronunță Gion Sandersă) și locuiește la căminul 6 (în complexul Hașdeu), camera 307. I-ar veni, oare, foarte greu lui tata să urce într-o seară până acolo, să-l caute, să-i spună că sunteți părinții noștri (că noi ne aflăm acum la Los Angeles și că i-am

cunoscut pe părinții lui, care ne-au primit cu multă dragoste), să-l întrebați dacă nu are nevoie de ceva (nu de bani, firește, din ăștia are îndeajuns), dacă poate fi ajutat cu ceva (îi puteți lăsa numărul vostru de telefon)? Mai încolo, de vreo sărbătoare mare (de Crăciun, sau de Anul Nou sau de Paști – deși e evreu, el respectă sărbătorile astea), îl puteți chema la masă la voi; nu încercați însă să îl acaparați; el își are prietenii și cunoștințele lui, nu stăruți decât în măsura în care ați vedea că e cu adevărat singur și fără nici un program. Lucrul cel mai important este, totuși, să știe că există cineva care se gândește cu prietenie părintească la el! Și apoi – el vă poate povesti pe săturate despre Los Angeles, unde ne aflăm noi acum, despre locuri, despre climă, despre felul de trai de aici, despre toate câte aveți nevoie pentru a vă putea reprezenta cât mai limpede și mai exact decorul nostru cel de doi ani de zile!

Și acum, să merg mai departe: sâmbătă ne-am mutat, iar luni la prânz aveam deja instalat telefonul nostru! De-abia am așteptat să se facă noapte, ca să vă putem telefona (1. fiindcă numai noaptea vă putem prinde pe voi dimineața. Noi am telefonat la miezul nopții când la voi era, probabil, ora zece dimineața; 2. noaptea, tariful convorbirilor internaționale este mai redus). O să vă dau numărul nostru de telefon (dar să nu cumva să încercați să ne chemați voi, decât, Doamne ferește!, în caz de forță majoră!): (213) 473-0411. Unde (213) este prefixul pentru Los Angeles. Să nu ne chemați voi, pentru că: 1. o convorbire de 3 minute v-ar costa aproximativ 300 de lei; 2 nu puteți telefona de acasă, ci numai de la telefoane, unde ați putea sta în așteptare chiar și 12 ore; 3 pentru că nu puteți ști dacă ne prindeți într-un moment potrivit (când să fim acasă, iar nu la program la Universitate). Deci: numai în cazuri de forță majoră!

Ne-a întristat vestea morții lui tata mare! Să se odihnească în pace! Întristați am fost și pentru clipele de zbucium și agitație prin care veți fi trecut voi. Grija noastră cea mare este să primiți odată banii ăia de pe cartea Ioanei, să vă știm, în felul ăsta, puși la adăpost de nevoi. Dacă vă veți afla cumva în dificultate (materială), apălați de îndată și fără nici o reținere la Gicu Ionescu sau la doctorul Stancu; le vom face și noi serviciu, așa că nu trebuie să simțiți nici un fel de jenă! Să sperăm însă că totul va decurge bine și că nu va fi nevoie de o astfel de inițiativă! Doamne, că departe mai suntem de voi!

Dragii noștri, în privința noastră nu aveți ce griji să vă mai faceți; ce a fost mai greu și mai complicat a trecut! Suntem amândoi sănătoși, odihniți (în sfârșit!), avem chef de lucru și ne vom putea consacra, de acum înainte, fiecare clipă pentru studiu! Un singur gând ne strânge inima: să nu vă fie vouă greu și să puteți îndura cât mai ușor despărțirea asta, pe care am scurta-o cât s-ar putea. Să fiți sănătoși și împăcați și încrezători în bine! Noi o să încercăm să vorbim cu voi cel puțin o dată pe lună! Să ne fie tuturor numai bine!

Vă salută cu drag,
Ioana și Liviu.

P.S. Pe John Sunderson, vă poate ajuta să-l găsiți dl. Mircea Țoca – un bun prieten de-al nostru, conferențiar la Universitate și, oarecum, vecin de-al nostru (locuiește în Mănăstur, îi puteți lua numărul de telefon din cartea de telefon). Mircea Țoca a fost, înaintea noastră, lector de limba română la Universitatea din Los Angeles! El îl știe pe John Sunderson, ca și pe părinții acestuia! Oricum, dacă vorbiți cu Mircea Țoca la telefon, transmiteți-i îmbrățișările noastre; spuneți-i că, datorită lui, cele dintâi momente ale șederii noastre aici au fost cu mult mai ușoare decât ne-am temut. Și că toți prietenii lui din Los Angeles ne-au rugat să-i transmitem cele mai călduroase salutări.

Vă sărută, din nou,
Liviu.

Dragii noștri dragi și depărtați,

Cu 2 săptămâni în urmă, cam pe vremea asta, aterizam la Washington. Doamne, câte au trecut de atunci! Marele triumf e că avem casă (asta e tare greu de găsit), că am stabilit cele mai importante contacte la Universitate și că am început să ne descurcăm (în primele 10 zile n-am găsit nici măcar poșta – nici nu era ușor – ca să putem lua timbre p[en]t[ru] Europa). Nu trebuie să fiți îngrijorați pentru noi: după șocul primelor zile (cea mai chinuitoare a fost diferența de fus orar care ne împiedica să dormim noaptea și ne tâmpea de oboseală peste zi), ne-am adaptat perfect. Ne-a ajutat mult extrema amabilitate și bunăvoință cu care ne-au tratat colegii americani. Sper că o să ne simțim bine aici și că vom veni acasă cu un imens câștig intelectual – și sufletesc. E important că am fost obligați să ieșim din rezervele și sălbăticia felului nostru călugăresc de viață, să ne descurcăm pe piele proprie într-un loc în care totul, începând cu butonul aragazului și dopul chiuveței și terminând cu topografia unui oraș nesfârșit de mare sau cu obiceiurile cele de fiecare zi, într-un cuvânt absolut totul, este altfel. Ex: la prima friptură pe care am creat-o în noul ns. apartament, într-o cratiță de tip necunoscut, pe un cuptor nemaixperimentat, a-nceput să iasă un nor de fum care s-a isprăvit cu declanșarea automată a soneriei de alarmă contra fumului. În timp ce drăcia țiuia, eu, cu tigaia în mână în mijlocul living-bucătăriei, roteam ochi sperați spre Liviu, care nici el nu-nțelegea ce țiuie în halul ăsta la nenorocita de găină pârlită: curs practic de învățare pe viu a misterelor Lumii Noi.

Tare ne e dor de casă, de dumneavoastră, de toți ai mei, de Sasi săracu'. Ce i-ar mai plăcea lui aici, să se zbenguie prin palmieri și eucalipti! Știți cine ne-a conversat azi în poziție de sluj, în parcul Universității? O veveriță teribil de sociabilă și deloc inhibată de engleza noastră (impecabilă)!

Vă sărutăm de tare multe ori,
Ioana.

f. 6, d. 36
[30. 11. 81]

Dragă măicuță și tăicuțule,

Au trecut deja, iată, trei săptămâni și mai bine de când am pășit pe pământul Americii; am început să ne familiarizăm cu mulțimea de lucruri atât de noi și de neobișnuite, pentru care, aproape la fiecare pas, trebuia să punem câte o întrebare. Nu spun că am izbutit deja să le descurcăm pe toate, să știm rosturile fiecărui lucru și să cunoaștem toate obiceiurile; e un fel de a învăța din nou să mergem, dar ca într-un fel de stare de imponderabilitate, în care vechile deprinderi nu mai slujesc chiar la nimic. Este, trebuie să recunosc, îndeajuns de obositor, trebuie să fii neconținut foarte atent și foarte concentrat, pentru a înțelege repede și pentru a reuși să fii eficient; nu ai nici o clipă de răgaz, nu te poți nicidecum odihni, lăsându-te pe seama automatismelor. Ei, dar, nimic de zis, progrese am făcut, și încă foarte mari; cred că într-o lună sau două, cel mult, cantitatea de noutate cu care am fost bombardat până acum va scădea considerabil. Norocul nostru a fost și este că am întâlnit până acum foarte mulți oameni săritori și serviabili, care ne-au ajutat – cu multă înțelegere și colegialitate – să depășim momentele cele mai grele. Gândurile noastre încep deja să se îndrepte, cu mai multă libertate, către chestiunile majore: biblioteca (una dintre cele mai mari biblioteci universitare ale Americii), studiul, munca la universitate. Colegii de catedră ai Ioanei nu sunt niște savanți foarte mari (așa cum am sperat); chiar profesorii sunt în general oameni destul de tineri, cu puțin, poate, mai vârstnici decât noi. Dar meseria și-o cunosc și și-o fac foarte bine, iar – lucru deosebit de important – relațiile cu ei sunt dintre cele mai agreabile și mai amicale.

Orașul – mie mi se pare frumos și odihnitor, Ioanei îi place mai puțin; în cartierul unde locuim noi, nu vezi decât vile – foarte scunde, cu cel mult un etaj – ascunse de palmieri, de magnolii sau de eucalipti. Totul strălucește foarte viu, într-o lumină nemaipomenit de intensă, răsfrângându-se într-un soare blând de noiembrie (aici, însă, soare blând de noiembrie înseamnă peste 20°C; pe stradă, lumea umblă adeseori în pantaloni scurți și în maieu). Campus-ul universitar (= suprafața pe care se concentrează clădirile facultăților și ale institutelor) este de fapt un imens parc, cu pajiști bătute de soare, pe care poți vedea oricând studenți întinși pe gazon, citindu-și caietele de notițe sau studiind manualele, unii dintre ei furând chiar un pui de somn. Deocamdată – astea sînt reperele noastre fundamentale aici: cartierul unde locuim și campus-ul; distanța dintre un loc și altul o parcurgem zilnic cu autobuzul și nu ne ia mai mult de un sfert de oră. Ca să ajungi însă de la noi în centrul Los Angelesului („downtown” – orașul „de jos”) îți trebuie nici mai mult, nici mai puțin decât *o oră* de mers cu autobuzul pe autostradă (adică pe un traseu fără oprire, fără stații). Ca să străbați orașul de la un capăt la celălalt, pe una

din diagonalele lui principale (bulevardul Wilshire), ar trebui să te pregătești ca pentru o călătorie Cluj-Oradea, cum v-am mai spus.

Casa noastră este foarte bine plasată deci, este foarte aproape de campus, la cinci minute de noi se află și un super magazin, de unde ne putem face cu ușurință cumpărăturile. À propos de cumpărături: alimentele, aici, sunt, totuși, îngrozitor de scumpe. Ca să vă faceți o idee: pâinea cea mai ieftină costă ceva mai mult de un dolar (1 dolar face aproximativ 11 lei), un litru de lapte – aproape un dolar, un sfert de kilogram de brânză – în jur de 4 dolari (= 44 de lei), doi ardei grași (ce e drept, mari și frumoși) îi iei tot cu 1 dolar ș.a.m.d. Nu trebuie să vă faceți însă griji; prietenii noștri ne-au învățat cum să ne descurcăm. Pândim o zi pe săptămână – când se fac reduceri mari de prețuri, la majoritatea articolelor, și atunci facem o aprovizionare capitală. De altfel – așa procedează toți colegii noștri. Partea îmbucurătoare este că, aici, gătitul aproape că nu îți ia mai mult de un sfert de oră; totul se găsește semipreparat (până și sosul de salată). E un câștig de timp care nu conține să ne uimească. Singurul necaz este că nici un produs alimentar nu are aici gustul de acasă: țelina nu este țelină, fasolea verde nu este fasole verde, oțetul nu seamănă nici pe departe cu cel pe care îl știam, la fel și sucul de roșii și altele încă. Totuși, Ioana a izbutit – mică vrăjitoare ce este – să pregătească o supă de conopidă aidoma cu cea pe care o știam. Am avut și oaspeți la cină – și toți au lăudat mâncarea făcută de ea (salată de praz, salată de boeuf și o găină friptă la tavă, cu tot felul de soté-uri).

Am reușit, în sfârșit, să ne obișnuim și cu noul fus orar; la început, diferența de 10 ore ne-a răsturnat toate ritmurile biologice, ziua muream amândoi de somn (mi s-a întâmplat, la început, să vorbesc cu Ioana și să o văd cum, la mijlocul frazei, face o pauză neașteptată: cădea în somn), noaptea nu ne puteam odihni ca lumea (ne trezeam întotdeauna foarte devreme, pe la 4 dimineața, și nu reușeam să readormim). Acum totul a intrat în normal, ne-am adaptat pe deplin.

Vremea – până acum – a fost absolut splendidă; o căldură ca de mijloc și sfârșit de august, de la noi. Nu am purtat decât haine de vară, am ieșit cel mai adesea doar în cămașă; sacoul nu l-am purtat decât la ocazii foarte festive, și atunci am și transpirat îngrozitor în el.

Din păcate, săptămânile astea de la început au fost atât de agitate și cu atâta alergătură, încât nu am reușit să vedem nici un spectacol (nici film, nici concert, nici spectacol de teatru); să nu mint însă: săptămâna trecută am fost la un spectacol dat de o formație folclorică românească. Spectacol altminteri destul de banal, dar cu o sală aproape plină și cu un succes mare de public (în special dansurile maramureșene). În general, nu prea sunt slab de înger, dar când am auzit pe scenă vorbă românească și muzică românească, m-au cam trecut, drept să vă spun, fiorii (deși spectacolul, în țară, mi s-ar fi părut, nu încape vorbă, de-a dreptul plictisitor, începând cu repertoriul și încheind cu interpretii).

Dragii noștri – acuma despre voi; uneori, dimineața, când mă trezesc, sau seara, când se potolește alergătura de peste zi, îmi răsăriți pe neașteptate dinaintea

ochilor, am senzația că v-aș putea atinge sau auzi, sau că nu am decât să ridic mâna, ca să pot suna la voi la ușă, parcă aud țipetele copiilor care se joacă în curte, bătând mingea, aud zgomotul cu care trântiți ușa de la frigider – am rămas pe jumătate și dincolo, se vede treaba, lângă voi. Niciodată nu am fost noi despărțiți pentru atâta vreme, niciodată nu ne-a venit atât de greu să răbdăm depărtarea, ca acum. Uneori ne și întrebăm – Ioana și cu mine – dacă merita ca experiența noastră americană să o plătim cu un astfel de preț, ce-ți poți, de fapt, dori mai mult de la viață și ce fericire mai mare poate fi – decât să te afli alături de ai tăi? Uite, de 1 noiembrie am și uitat să vă rog să aprindeți o lumânare, din partea noastră, la mormintele celor dispăruți; ne vine foarte greu să știm că, anul ăsta, nu am putut-o face noi înșine.

Dar să nu ne smiorcăim ca niște babe; important e să aveți, acum, mare grijă unul de altul. Nu faceți eforturi, îngrijiți-vă sănătatea, găsiți-vă alte ocupații, cu care să vă treacă mai lesne timpul; uite, pe mama aș ruga-o să se gândească la ceva împletituri sau cusături în stil românesc, pe care să ni le pregătească pentru la vară (sunt cele mai potrivite cadouri pe care le putem face aici cunoscuților, la vreo sărbătoare). Tatei îi reamintesc de John Sunderson; vedeți dacă nu duce lipsă de ceva (eventual alimente, lapte, iaurt sau altceva). De casa noastră să nu vă preocupați excesiv; doar atât cât ea v-ar putea aminti de noi. Puteți lua din bibliotecă orice carte doriți, puteți să vă uitați la televizor, puteți face baie la noi – să nu vă mai chinuți cu improvizația aia de cadă. Ce mai face micuțul Sasi? Cum s-a obișnuit cu voi? Că-i merge bine nu mă îndoiesc, dar să ajungă să și țină la voi, să vă recunoască și să și intre în vorbă; nu știu dacă de noi o să-și mai aducă aminte, când ne va revedea.

Dacă până la sfârșitul lui noiembrie nu vă vin banii pentru cartea Ioanei, o rog pe mama să-l tragă de mânecă pe dl. Vancea, de la editură, și să-l roage să grăbească lucrurile. Puteți, de asemenea, să vorbiți și cu dna. Viorica Mării (care a fost redactorul de carte al Ioanei) sau cu dl. Vasile Igna (tot redactor la editură și foarte bun prieten al nostru). Dacă treaba asta cu banii se aranjează, vom fi cu mult mai liniștiți decât acum, când vă știm prinși în datorii atât de mari și fără nici o rezervă în casă.

Dragii noștri, în ziua când vom primi cea dintâi scrisoare de la voi, va fi mare sărbătoare; din păcate, asta nu se va întâmpla, totuși, decât peste o lună! Cam așa am socotit noi, de fapt nu știm exact cât face o scrisoare pe drum. De telefonat, o să vă telefonăm noi mai repede, însă cât se poate spune în cele 3 minute? Și când te gândești că, dacă am fi locuit pe coasta răsăriteană a Americii, la Washington sau la New York, o convorbire de trei minute cu voi nu ne-ar fi costat decât 3 dolari!!! Din Los Angeles, telefoanele sunt de aproape patru ori mai scumpe (telefoanele internaționale, vreau să spun).

Cu sănătatea – o ducem foarte bine! Ioana a rezistat admirabil la eforturile cele mai grele, dar de acum înainte nu va avea de mers și de alergat decât exact ca acasă! Trăim confortabil, nu ducem lipsă de nimic; nu ne lipsiți decât voi, și

locurile dragi de acasă. Când ne vom întoarce – poate că vom fi nițel schimbați; cu ceva mai bătrâni, cu ceva mai multă experiență de viață, cu (probabil) ceva mai mult spirit practic. Nădăjduim să ne întoarcem și cu oarecare câștig intelectual (cărți, orizont științific mai larg); și să putem folosi acest câștig în viitoarele noastre lucrări. Și, sperăm, Ioana să lase aici, la catedră, o amintire frumoasă și stimă pentru țară și pentru români. Dacă va fi așa, vom spune că ăștia doi ani de înstrăinare n-au fost degeaba.

Vă sărută și vă îmbrățișează, cu dragoste,
Ioana și Liviu.

P. S. Când scrieți adresa, aveți grijă cum îl faceți pe 1 și pe 7; deci: 1742 (Federal Avenue etc). Să nu îl faceți pe 1 ca la noi, fiindcă ăștia îl citesc ca pe 7. Deci: 1742!. 7, ei îl scriu fără bară: 7. Iar pe 1, ei îl scriu ca pe un simplu băț vertical: I.

Liviu.

Dragii noștri,

Vă puteți imagina cum arată simpaticii soți L. și I. Em. Petrescu ținând socoteala banilor până la centimă? Când ați vedea cu câtă sânguință notăm fiecare penny – și ce greu ne despărțim de el, cred că v-ați prăpădi de râs. Dar n-avem ce face. Și până o să învăț gustul lucrurilor de pe aici tot o să mai risipim din parale, deși asta e, aici, o nenorocire. Am luat clătite mexicane la pachet, am luat soteuri la pachet și am făcut tort de clătite. Dumnezeu sfinte, așa o grozăvie n-am mai mâncat de când suntem – dar am mâncat tot, că nu ne puteam permite să aruncăm bunătate de dolari sub formă de mizerie de mâncare. Un supco de sparanghel, încercat azi, are gustul delicios al scrobellei (fără albăstreală). Însă a găti din zarzavaturi proaspete e de trei ori dificil:

I. conopida (din care mi-a ieșit o supă normală) a costat 2,50 dolari (aproape 30 de lei! – numai conopida, nimic altceva).

II. marea majoritate a zarzavaturilor au cu totul alt gust și ceea ce iese e o combinație greu de suportat.

III. n-am nici timp de gătit în stil românesc, pentru că sunt cu mult mai ocupată decât acasă. În plus, e absolut obligatoriu să folosesc tot timpul care-mi rămâne ca să învăț englezește – altfel nu văd cum o să mă descurc mai departe.

Orașul, într-adevăr, nu mă încântă. E o mare amestecătură de tot felul de lucruri – cu câteva cartiere într-adevăr elegante (nu e cazul cartierului nostru!). Îmi place însă Universitatea și biblioteca. Din păcate, până acum am avut prea puțin timp de lucru efectiv – am avut îngrozitor de multe probleme „administrative” – din care doar una ne-a rămas nerezolvată. N-am avut încă timp să închiriem un televizor. Nici casa nu mă încântă – dar e singurul lucru pe care l-am găsit în grabă

și, cum contractul e pe 6 luni, va trebui să o suportăm, așa, 6 luni. Dormitorul e plăcut și luminos, dar livingul, care e în același timp și bucătărie (deci, practic, de neaerisit) e întunecos și cam antipatic. Evident, dacă am mai fi putut căuta, găseam ceva mai bun. Dar bani de hotel nu mai aveam, singuri era greu să ne descurcăm în ditamai orașoiul acesta, iar pe colegii, extraordinar de generoși, care ne-au ajutat în toată odiseea asta, ne era jenă să-i mai alergăm. À propos la colegi: pentru cazul în care prima noastră scrisoare s-a pierdut, John Sunderson, pe care vi-l dă Liviu în grijă (Căminul 6 – Observator, camera 307) este fiul colegei noastre Ernesta, care ne-a ajutat imens și e student la Medicină (în ultimul an) la Cluj. Are mulți prieteni și cunoscuți acolo, așa că îl veți găsi destul de ocupat. Dar am fi bucuroși dacă l-ați căuta, dacă v-ați interesa de el; în plus, el vă poate face vie, cunoscută, imaginea locurilor ăstora unde ne vom petrece aproape doi ani – adică poate, cred, micșora distanța enormă dintre noi.

Să știți că simțim cumplit distanța asta. Uneori ne spunem că suntem, poate, prea bătrâni ca să privim numai cu încântare o schimbare atât de mare, că suntem, poate, prea înrădăcinați în felul nostru călugăresc de viață de acasă. Cred însă că nu e asta. Ne amintim, acum, că toți – dar *absolut toți* – colegii noștri spuneau (indiferent de vârsta lor sau de locul unde fuseseră plecați) că primele luni au fost extraordinar de grele. Noi nu putem spune asta. E, într-adevăr, un foarte mare efort de adaptare. E solicitant, obositor uneori. E, deocamdată, fără randamentul intelectual pe care îl așteptam. Cred însă că în 2 luni vom fi pe deplin capabili să profităm de marea șansă intelectuală care ni s-a oferit. În momentul în care odiseea casnico-administrativă se încheie, cred că ne vom putea găsi echilibrul unei munci productive, care ne va ajuta să suportăm mai ușor despărțirea. Dacă ați ști cum așteptăm să vă îmbrățișăm de-adevăratelea! Sau măcar să primim, în sfârșit, niște scrisori lungi-lungi despre tot și toți cei pe care îi iubim!

Vă sărutăm,

Ioana și Liviu.

f. 13, d. 36

[09. 01. 82]

Dragii și scumpii noștri,

Am primit, în sfârșit, prima veste de la voi, ne-am bucurat de toate câte le-am aflat, dar – mai presus de orice – ne-am bucurat de starea voastră de spirit, care se pare că e bună. Nu ne putea ieși din minte cât de răvășită arăta mama la gară, când ne-am luat rămas bun; ne-am tot gândit cum veți fi suportat voi primele zile de singurătate, și cât de greu vă va fi venit să treceți pe lângă telefon și să vă spuneți cât de nefolositor a devenit. A fost, cu siguranță, o perioadă foarte grea pentru voi

– dar nu mai puțin și pentru noi. După tonul din scrisoarea voastră, am înțeles însă că v-ați regăsit puterea și răbdarea de care aveau nevoie; acum, dacă veți mai primi și banii pe cartea lui Ioana și veți putea plăti datoriile, rămânându-vă și vouă un fond de siguranță și supraviețuire – se vor liniști și celelalte griji mari pe care ni le facem acum. Noi, din păcate, nu am putut aranja să primiți lunar bani de la noi; o vom putea face numai în vară, când ne vom întoarce acasă. Vreau ca, în toamna anului viitor, să nu mai fim iarăși obligați la împrumuturi, să nu vă lăsăm, iarăși, cu socotelile atât de încurcate. S-ar putea însă ca, la anul, să nu mai revenim în Statele Unite; administrația Reagan a lansat un program foarte sever de reduceri de fonduri. Între altele, și comitetul Fulbright este vizat foarte serios (comitetul Fulbright este tocmai agenția care ne finanțează pe noi, lectorii străini care predăm în Statele Unite). Este posibil deci ca, în 1982, Comitetul Fulbright să nu mai primească fonduri din care să ne plătească. În cazul ăsta, șederea noastră aici se va încheia în vara anului viitor; dar deocamdată, nimic nu e încă sigur. Rămâne ca recomandarea președintelui Reagan să treacă prin Congres, unde va fi sau votată, sau respinsă; vom vedea destul de curând – probabil în decembrie – ce ne rezervă viitorul.

Am aflat, ieri, că l-ați cunoscut pe John; suntem foarte bucuroși și recunoscători că ați făcut-o. Sperăm că băiatul v-a făcut o bună impresie; părinții lui sunt nemaipomenit de încântați de grija pe care i-ați arătat-o fiului lor. Știți voi prea bine cum sunt părinții: vor să-și știe feciorul ocrotit și înconjurat cu cât mai multă dragoste. Ați făcut o faptă de mare generozitate și, în plus, ați răsplătit bunăvoința pe care ei înșiși ne-au arătat-o nouă aici; nu vă putem spune cât de mare a fost ajutorul pe care ni l-au dat, în situațiile cele mai grele, când – cu banii pe care îi avem noi – nu ne-am fi putut îngădui nici măcar un fier de călcat să ne luăm. John va pleca, după cum știți, în vacanță, dar se va reîntoarce la Cluj în luna ianuarie. Dacă nu vă va veni prea greu, arătați-vă, în continuare, atenți față de el; mai chemați-l, din când în când, pe la voi (de Paști, neapărat; v-am mai spus, e evreu, dar respectă sărbătorile tradiționale). Întrebați-o, eventual, pe Elvira dacă nu vă poate ceda, din când în când abonamentul ei la lapte; dacă John ar avea – o dată la săptămână – brânzeturi sau lactate proaspete – ar fi extraordinar de încântat. Dacă băiatul v-a făcut o bună impresie, nu vă va veni prea greu; dar – iarăși – să nu exagerați cu grija față de el, ca să nu-l faceți să se simtă prost, îndatorându-l prea mult. Și, în plus, să nu faceți cheltuieli prea mari, că nu prea aveți de unde!

Dragii noștri, noi o ducem, aici, din ce în ce mai bine; ne-am mai liniștit, în sfârșit, după toate aranjamentele câte le-am avut de făcut la început. Nu ducem lipsă de nimic; avem și radio, și televizor, și telefon. Ne-am făcut și asigurările medicale. Sperăm să nu avem niciodată nevoie de ele, dar de făcut, trebuia să le facem; cea mai neînsemnată asistență medicală se ridică, aici, la cifre fabuloase. În caz de boală, societatea de asigurări plătește 80% din nota de plată. Din fericire, Ioana se poartă acum foarte bine, nu mi-a dat nici un temei de îngrijorare; și puteți să mă credeți, umblă enorm de mult, în comparație cu programul ei de acasă. În

fiecare zi de lucru face un drum până la școală; uneori, ieșim chiar de două ori pe zi în oraș. E, totuși, mereu într-o formă fizică bună; decât că are, acum, ceva mai multe fire albe de păr. Dar, ce vreți, în curînd vom împlini 40 de ani! Gîndiți-vă, când voi aveați vârsta asta, noi eram deja copii mari, aveam 13 ani și intram deja în clasa a VI-a!

Lucrăm foarte mult, avem o foarte bună bibliotecă în campus, una din cele mari din California (ca să vedeți ce fonduri mari de carte sunt în bibliotecă, e destul să vă spun că am găsit, în cataloage, și *Romanul condiției umane!*). Putem împrumuta cărțile și acasă și se poate face o mare economie de timp: nu mai e nevoie să întocmim fișe, cum ne obișnuisem noi în țară, când copiam cu mîna pagini întregi de carte! Pasajele cele mai interesante le fotocopiem (o pagină costă doar 5 cenți) și – în numai o secundă – avem deja fișa dorită. Treaba e mult mai spornică așa, putem înainta mult mai rapid cu treaba! Chiar dacă vom rămîne aici numai un an de zile, câștigul intelectual va fi, totuși, enorm; vom fi adunat material cât pentru cinci ani de lucru în țară!

Vremea este, în continuare, foarte uscată și caldă, degeaba a aflat mama, la televizor, că în California plouă; poate să fi plouat, dar California este imensă! În Los Angeles nu a plouat, de când suntem noi aici, decât două zile: în 26 și 27 noiembrie (adică tocmai de sărbători, de Thanksgiving). Și acum, în plin decembrie, ieșim în oraș doar în bluză. Fiți liniștiți, dacă timpul se va răci (ceea ce nu cred), putem face focul; nu în sobe (nu există decât sobă de bucătărie), nici la calorifere (nici așa ceva nu există), ci la un dispozitiv cu gaze, instalat în perete, care încălzește în câteva minute casa, de trebuie după aceea să deschizi neapărat geamurile!

Cum facem cu rufele? Casa în care locuim are și o spălătorie, cu o mașină automată de spălat (50 de cenți) și cu una de uscat (25 de cenți); încât, în cel mult o oră (și fără să fie nevoie să stai la coada mașinii), ai terminat cu toate, poți să bagi deja lucrurile în dulap. Foarte multe treburi gospodărești se fac aici cu mare economie de timp, nici nu-ți dai seama că le faci.

Am ajuns să ne obișnuim până și cu regimul de mese de aici, dimineața, micul dejun e întotdeauna copios (lapte, pâine cu unt, șuncă, brînză, sucuri). Prînzul (la ora 12) mai degrabă frugal (noi ne ospătăm de obicei cu crenvurști fierți – cu muștar sau hrean), iar cina (la ora 6) e masa principală. Se mîncă, în general, enorm (aproape tot al doilea american urmează o dietă severă, pentru a pierde din greutate; foarte multe mîncăruri și semipreparate sunt cu 0 calorii (zero) tocmai pentru a ajuta lumea să slăbească). La cină, se mîncă foarte rar supe sau ciorbe; se începe, de obicei, cu o salată (salată verde, cu ceapă, cu ardei, cu roșii, cu castraveți, cu ridichi – și fără pâine). Se continuă cu o mîncare gătită, în cantități enorme (fripturi imense de vacă sau de porc sau de curcan sau de pui), cu garnituri abundente de zarzavaturi (fasole verde soté, conopidă soté, mazăre soté; cartofi întregi, copti în cuptor și unși cu unt sau cu sosuri speciale; precum și alte zarzavaturi exotice – cartofi dulci, dovlecei dulci de culoare maro aidoma cu

bostanii copti de la noi, alături, uneori se mai pune și un jeleu dulce). Iar la desert, de cele mai multe ori, se servește înghețată sau fructe (felii rotunde de ananas, banane, portocale, mere etc.), nu te mai miri că unul dintre punctele cardinale și locuri de pelerinaj ale americanului a devenit frigiderul! Noi încercăm totuși să păstrăm măsura în carnavalul acesta culinar. Singurul dezmăț pe care ni-l îngăduim sunt sucurile: Pepsi, Coca-Cola, sucul de mere (senzațional de bun!), limonada. Iar, din când în când, ne mai îndulcim și cu câte un vin californian (ceva mai ieftin și, în plus, foarte curat, îl suportă și Ioana). Dar nimic nu ne dorim mai arzător decât să ne întoarcem noi la bucatele noastre de acasă; să ne vedem într-o duminică, la prânz, cu toții, în jurul mesei. Și să ne desfătăm noi cu ciupercile pané cu mujdei de usturoi sau cu ciorbița de cartofi cu ceapă sau cu papricașul de pui, așa cum știe mama să le facă. Au trecut deja aproape două luni de când am plecat, dar toate astea (și obiceiurile, și locurile, și lucrurile, și sunetele) ne sunt într-atât de familiare, de parcă nici n-am fi plecat vreodată.

Dar lasă – au mai rămas doar în jur de 6 luni – și o să fim iarăși laolaltă! Ce ne pare rău – este că am zugrăvit casa, înainte de a pleca; dacă știam, o lăsam pentru când ne întoarcem și am fi avut bani destui, n-ar mai fi trebuit să vă împovărăm pe voi cu atâtea datorii. (Uite, chiar acum mi-am ridicat ochii de pe hârtie și ce credeți că am văzut pe geam? Cineva se ducea să arunce coșul de gunoi la lada din curte; era în pantaloni scurți și cu picioarele goale! Ca să vedeți cât de rece poate fi clima acum, în 6 decembrie, la Los Angeles). M-a impresionat ce îmi scrieți despre vecinii noștri; am trimis o ilustrată dnei Berindeanu. O să-i trimitem una și dnei Noje și d-nei Jebeleanu (numai că nu știm care e numele mic al d-nei Jebeleanu. Nu puteți afla voi, cumva?).

Cum o duceți voi acolo? Se părea că va fi o iarnă grea, dar ziarele spun că, în ultimul timp, s-a încălzit din nou. Numai sănătoși să fiți și să primiți odată banii ăia de carte; Câmpeanu e un ins drăguț, tocmai el e cel care a făcut formele de plată. Dacă banii mai întârzie, totuși, rugați-l (pe el sau pe Vasile Igna sau pe Viorica Mării) să se intereseze, să mai dea niște telefoane, să urnească lucrurile.

Ne bucurăm că Sasi se simte bine la voi și că vă distrează, drăguțul de el; e în stare să vă arate multe minunății, o să vedeți. Dacă vom rămâne aici doi ani de zile, cum era vorba, vi-l lăsăm vouă de tot – i-ar pricinui mare suferință să-l mai despărțim de voi. Tot voiam noi să vă găsim un suflet să-l poată înlocui pe Rodolfo, săracul de el; de-ați ști cât ne-am tot gândit să vă luăm un alt câine! Acum o să vă bucure biata asta păsărică; dacă vedeți că nu se îndeamnă să cânte – luați-i o pereche, va cânta din nou!

Dragii noștri, și pentru ziua de astăzi, și pentru sărbătorile care vor urma, noi vă îmbrățișăm, dorindu-vă sănătate și fericire și să ne revedem cu bucurie!

Vă sărută,

Ioana și Liviu.

f. 22, d. 36
[18. 01. 82]

Dragii noștri bătrânei,

A trecut 17 decembrie, nu mai e nimic de făcut, am așa ca un fel de simțământ că am intrat și eu în rândul veteranilor; ce bine de Ioana că mai are dinaintea ei o viață de om, ca să atingă și ea onorabila vârstă de 40 de ani. De ziua mea, am primit un foarte spectaculos cadou, de la draga mea tovarășă de viață: un deodorant și o loțiune pentru după-ras. Peste 20 de ani, când va atinge și ea respectabila vârstă, am proiectat să-i fac, la rândul meu, un cadou impresionant: fie o pereche de ciorapi, fie vreo alifie. Regimul de aristocratică austeritate nu ne-a împiedicat însă de la montarea sărbătorească a pomului de Crăciun; avem un brăduț mic de tot (ca să spun adevărul, e mai curând o creangă de brad, pe care Ioana a pus-o într-un fost borcan de maioneză), dar cu toate podoabele de trebuință (4 globuri galbene, o ploaie de staniol subțire, care stălucește argintiu chiar și în întuneric, precum și niște scilipiciuri mărunte, care s-au lipit nu numai de acele de brad, ci și de fața și mâinile atât de harnicele mele neveste). Suntem tare fericiți pentru brăduț, cu atât mai mult, cu cât a umplut toată casa cu o aromă proaspătă de pădure. Noi avem și o lumânare imensă, groasă și roșie, din ceară aromată, pe care o vom aprinde în seara de Crăciun. Începe să aibă ceva familiar și îmblânzit casa noastră de aici, nu mi se mai pare atât de impersonală și străină, a început – ca să zic așa – să se muleze după noi.

Ce am făcut noi în ultimul timp? Viața noastră socială continuă să fie foarte încărcată; vineri i-am avut invitați la cină pe Sundersoni. L-am cunoscut și noi, în sfârșit, pe John, care ne-a făcut o impresie foarte bună; ne-a povestit o seară întregă despre voi. A fost cât se poate de evident că i-a făcut o reală plăcere întâlnirea cu voi. Părinții lui John au fost, de asemenea, încântați de atenția cu care l-ați înconjurat pe fiul lor; după cum vedeți, părinții sînt pretutindeni aceiași. Decât că pe voi, o spun cu mâna pe inimă, nu o să vă întrecă nimeni, niciodată.

Ce am mai făcut în săptămâna asta? Azi (e duminică) am dat o mică petrecere acasă, la care am invitat câțiva prieteni, colegi de la Universitate, europeni și ei. A fost extrem de agreabil, s-au simțit cu toții realmente minunat, iar Ioana s-a întrecut pur și simplu pe sine cu mâncărurile; a pregătit, de data asta, numai mâncăruri reci (așa cum se obișnuiește aici la prânz), în care e neîntrecută. A făcut din nou castraveții ei acri umpluți cu ouă, a mai făcut ciuperci cu maioneză, ouă umplute, măsline umplute cu pastă de ficat, conopidă cu maioneză, roșii umplute cu salată de boeuf, friptură rece din piept de curcan, cu o garnitură de salată orientală, iar – ca desert – un cocktail de fructe cu frișcă. Totul a avut un succes monstruos, bieții oameni (pe care îi bănuiesc că – între ei – urmează același regim de demnă austeritate) s-au ospătat copios, iar – la urmă – ne-au mărturisit că s-au simțit „ca acasă”. Nu mă mir. Ne-am bucurat de atmosfera foarte prietenească, ce a

domnit aproape tot timpul. Din păcate, petrecerile astea înseamnă însă oarecari eforturi financiare, uneori chiar eroice; dar nu avem ce face. Suntem și noi, la rândul nostru, invitați cam peste tot; iar, în plus, „petrecerile” astea sunt o formă de viață socială pe care trebuie să o adoptăm și noi; ele sunt singura împrejurare în care oamenii se arată dispuși să vorbească pe îndelete, să se cunoască reciproc, să stabilească prietenii. În afara acestor „petreceri”, cam fiecare își vede de treburile lui și nu prea se uită la ce e în jur.

Urmează, de acum înainte, un fel de vacanță pentru noi, până prin 11 ianuarie, când începe semestrul de iarnă; o vacanță în care avem însă de gând să muncim pe ruptelea. Majoritatea timpului o vom petrece în bibliotecă, un loc de studiu admirabil: biblioteca centrală a Universității este o clădire cu... cinci etaje; de la un nivel la altul, se circulă cu liftul. Sălile de lectură sunt amplasate de fapt chiar în depozitul de cărți; îți iei singur cartea din raft, te așezi la o masă, ești perfect izolat de rest, poți să și fumezi dacă vrei, nu se aude nici un zgomot (unii studioși chiar ajung să tragă și un pui de somn, după care – reînviați – se întorc la carte). Am găsit în Research Library (Biblioteca centrală a Universității) cărți pe care, în țară, le căutasem zadarnic ani de zile! Și, cum vă spuneam, ne vom duce veacul la bibliotecă, de dimineața până seara (nu vă speriați, în imediata vecinătate a bibliotecii, se află un fel de Casa Universitarilor – Faculty Center – unde se poate lua prânzul, la prețuri convenabile). Pe la 6 după masa – ne vom întoarce acasă, vom lua cina, vom urmări, probabil, programele TV (televizorul nostru are 83 de canale; am văzut câteva filme destul de bune, altele mai slăbuțe, dar punctul forte, aici, sunt emisiunile de divertisment și – în special – buletinele de știri, foarte atractive, palpitate, durând uneori ore în șir. Aștia reușesc să facă nemaipomenit de spectaculoase până și buletinele meteorologice, la care – nu o dată – Ioana și cu mine am râs cu lacrimi). Seara târziu vom mai citi câte ceva, ziarele (noi cumpărăm de obicei Los Angeles Times; e un ziar întrucâtva mai gros decât Făclia; în unele zile – joia, de pildă – de abia îl pot căra sub braț), ne vom revedea notițele și însemnările de peste zi, vom mai vorbi despre una, despre alta, și – apoi – la culcare. După cum vedeți, viața de aici nu ne mai sperie atât de tare ca în urmă cu câteva luni (de fapt – doar cu două). Dacă la anul ne vom reîntoarce în America (nici până în clipa de față nu se știe nimic precis despre soarta programului Fulbright, într-o Americă în care cuvântul de ordine a devenit, de câțiva vreme încoace „reduceri bugetare”; dacă într-o țară atât de bogată, cum e America, criza economică prezintă aspecte atât de dramatice, devin cu totul de înțeles dificultățile cu care sunt obligate să se confrunte țările mai mici și mai nevoiașe, de pe glob), ne va veni cu mult mai lesne să ne descurcăm, nu vom mai pierde nici atâta timp, nu vom cheltui nici atâta energie nervoasă pentru o groază de fleacuri. Firește, am fi bucuroși să ne reîntoarcem în Los Angeles; dar, chiar dacă nu va fi așa (prietenul nostru Mircea Borcilă insistă să ne mutăm mai spre nord, în Indiana, ca să fim mai aproape unii de alții, să ne putem vizita), tot va fi un avantaj și în asta: vom putea cunoaște și alte locuri din America, pe care altminteri nu ne-am putea permite să le

vizităm (călătoriile interne sunt nemaipomenit de scumpe: biletul meu de avion Washington, D.C. – Los Angeles, bilet pe care a trebuit să ni-l plătim din buzunarul nostru, costă 325 de dolari! Numai dus! La vară, va trebui să-l plătesc, aşadar, încă o dată! Un lucru e sigur: când mă voi întoarce acasă, în România, voi avea o inegalabilă calificare de contabil. Ca şi Ioana, de altfel. Stăm în fiecare zi şi facem socoteli până la centimă. Să nu cumva să ne întindem mai mult decât ne e plapuma. Noi, care acasă eram învăţaţi să risipim fără socoteală banii, în dreapta sau în stânga. Nu spun că era bine cum ne învătaşem; dar şi obsesia asta tipic americană – în angrenajul căreia am intrat, fără să vrem – mărturisesc că mi se pare deosebit de scârboasă, chiar degradantă. Şi acum, să închid parantezul ăsta, care s-a lăţit foarte tare).

Dragii mei, suntem foarte bucuroşi că aţi ajuns să vă redobândiţi, oarecum, liniştea sufletească; am dedus asta şi din scrisorile voastre (binecuvântaţi să fiţi pentru cât de des ne scrieţi), cât şi din povestirile lui Johnny. Nu poate fi alinare mai mare pentru noi, decât să vă ştim pe voi în bună sănătate şi întăriţi sufleteşte. Greutăţi au fost de când e lumea, şi vor mai fi; cu sănătate şi împăcare în cuget, se poate trece însă peste orice. E grea despărţirea, dar să ne gândim că ar putea fi şi altele, cu mult mai greu de îndurat. Numai sănătate să fie, şi încredere, şi pace pe pământ! Ne gândim mereu la voi, cu dragoste şi cu mult dor, vă îmbrăţişez pe amândoi şi vă sărut,

Liviu.

P.S. Numele de botez al lui Lulu e Lucian? Nu îndrăznim să-i scriem încă, de teamă să nu-l pocim.

Vă sărut încă o dată,

Liviu.

f. 24, d. 36
[25. 01. 82]

Dragă măicuţă şi tăicuţule,

Este prima scrisoare pe care vi-o scriem în noul an (dar cam a zecea la rând; mi-e teamă că nu toate au ajuns până la voi. Sper să le primiţi, în cele din urmă, pe toate, chiar dacă va fi cu oarecare întârziere); s-a scurs deja o treime din timpul pe care îl avem de petrecut aici. Au mai rămas celelalte două treimi. Dar cât de uşor va fi de îndurat scurgerea timpului de acum înainte, când luna iunie e din ce în ce mai aproape! Că mâine o să vă văd din nou pe peronul gării din Cluj, de data asta cu ceva mai veseli decât la plecare, şi atunci ne vom spune că imensitatea de vreme, pe care ni se părea atunci, în octombrie 1981, că o avem dinaintea noastră, nu a durat, totuşi, mai mult de o clipă. Şi ne vom întreba dacă totul a fost de-adevăratelea, sau nu.

De la Anul Nou, vremea a început să se strice, pe aici; de altfel, pe tot teritoriul Statelor Unite bântuie furtuni mari, în unele state s-au produs inundații, în altele sunt înzăpeziri, unele șosele sunt blocate de viscol, se pare că e o iarnă ceva mai grea. Los Angelesul nu resimte însă prea tare înrăutățirea vremii; totul s-a redus, până acum, la o zi întreagă de ploaie aproape neîntreruptă (ieri, luni, 4 ianuarie); termometrul a mai coborât puțin, dar nu foarte tare, încât lumea iese pe stradă tot în talie. Astăzi, deja, spre prânz, s-a ivit din nou soarele, iar meteorologii spun că – de vineri încolo – temperatura se va ridica din nou până în 70 – 75 ° F. Cam așa arată cea mai grea iarnă, în Los Angeles, din ultimii 40 de ani; pentru că, trebuie să vă spun că, în mod obișnuit, lumea poate să facă plajă, la ocean, în ziua de Anul Nou. Duminică încă era o zi strălucitoare, am plecat cu Johnny la țărm, totul era scaldat în lumină, oceanul era împânzit de yole, dealurile golfului erau incendiate de apusul de soare. Mirosea a plante de mare, cerul incredibil de albastru era străbătut de stoluri de pescăruși. A doua zi – luni – totul s-a posomorât, a turnat de dimineța până seara (noi, firește, am stat tot timpul în casă și am citit cu multă râvnă), dar numai la atât s-a redus „cea mai grea iarnă din ultimii 40 de ani” din Los Angeles. Vremea este, una peste alta, o mare binecuvântare pentru noi, și Ioana e cea dintâi care să recunoască lucrul ăsta; niciodată, de când a ieșit din clinică, nu s-a simțit atât de bine și nu a arătat atât de bine refăcută, ca acum. Astăzi de dimineță a plecat și Johnny spre Cluj; va sosi – cu avionul la București, miercuri după-amiază. De acolo, va lua trenul spre Cluj, unde va ajunge în noaptea de miercuri spre joi, în jurul orei 2. Sper să-l vedeți cât de curând; prin el v-am trimis, tuturor, și câteva mici cadouri (într-adevăr neînsemnate, nu puteam să-l încercăm pe bietul băiat cu cine știe ce lucruri). Vouă v-am trimis un set de prosoape de baie (unul de corp, altul de față și al treilea de mâini – în ordinea dimensiunii lor). Nu e o grozăvie, dar nouă ni s-au părut frumoase și desul de deosebite – sperăm să vă placă și vouă.

De luna viitoare, reîncep cursurile (semestrul de iarnă); după toate semnele, probabil că Ioana va avea câțiva studenți, pentru cursul ei de limba română. Ca să vorbim pe șleau, ne-am temut că nu va avea deloc studenți; în anul trecut, nu a fost nici un lector român în Los Angeles, nu a existat, deci, practic, nici un fel de continuitate în predarea limbii române. În plus, noi am sosit în America destul de târziu, după ce cursurile începuseră deja (semestrul de toamnă începe, aici, la 15 septembrie), iar studenții apucaseră deja să opteze pentru cursurile deja existente. Ioana s-a văzut așadar, în situația de a face publicitate cursului ei; a răspândit afișe, în campus, a dat un anunț și în ziarul scos de studenții de la UCLA, prin care anunța pe studenți de sosirea și de existența unui lector român, precum și de foloasele pe care pot ei să le aibă, învățând limba română. Am așteptat cu sufletul la gură, să vedem rezultatele; i s-a stârnit cuiva interesul, s-a înscris cineva pentru audierea cursului de română? În sfârșit, am început să primim vești îmbucurătoare – dar numai cu puțin înainte de Anul Nou. Drept care, Ioana s-a pus foarte serios pe lucru; fiindcă nu are la îndemână nici un manual convenabil, s-a apucat să

redacteze ea singură unul, lecție de lecție. Textele redactate de ea până acum sunt excelente – a reușit să compună cel mai bun manual, cel puțin din câte cunosc eu; va obține, sper, rezultate excelente.

Oricum, în ultima vreme, așa cum vă preveneam, și în alte scrisori, am lucrat foarte mult, amândoi; în perspectivă, am vrea – atât Ioana, cât și eu – să ne pregătim, cât stăm aici, cărțile viitoare. E un climat de muncă foarte bun și sper să reușim; ar fi câștigul și răsplata cea mai frumoasă pentru statul nostru aici, printre străini. Cât despre distracții și amuzament – asta se află, cel puțin deocamdată, pe ultimul plan; nu am ajuns, de pildă, să vedem, până acum, nici unul din filmele care rulează în oraș. Nu ne-am dus decât la un singur concert (un concert de muzică din Renaștere, de ziua de... 17 decembrie!), și, chiar și la acela, numai pentru că aveam biletele gratuite (la un alt concert – să nu mint – ne-am mai dus, totuși, dar numai fiindcă ne-am simțit obligați față de un coleg de-al nostru, și numai eu m-am dus – Ioana a pretextat ceva și a rămas acasă – ca să nu plătim decât un singur bilet!). Suntem într-un fel cu mult mai strămtorați decât ne-am închipuit noi, atunci când am plecat din țară; nu ne plângem însă, avem din plin ceea ce ne-am dorit cu atâta ardoare, și ceea ce alți colegi de-ai noștri, mai norocoși, dobândiseră deja de multă vreme: o mare bibliotecă, librării cu ultimele noutăți, o grămadă de timp pentru lucru. E atât de important, pentru cariera noastră viitoare, ceea ce putem dobândi aici, încât celelalte îngrădiri, pe care le simțim cu multă strășnicie, devin cu totul neînsemnate. În plus, începem să ne schimbăm întrucâtva și firea noastră de acasă: devenim, pe zi ce trece, mai practici, mai întreprinzători, mai bine struniți și mai puțin naivi. Și am mai dobândit și un anumit exercițiu al vieții sociale, simțim gustul de a stabili contacte, de a ne întâlni cu lumea, de a ieși din muțenie și încruntare ursuză. Bine ar fi ca toate câștigurile astea să devină foarte trainice, să nu ne dezberăm de ele, deîndată ce vom sosi acasă.

Dragii noștri, noi ne străduim să vă povestim cât mai fidel întâmplările și împrejurările vieții noastre de aici; Johnny ne-a făcut și câteva fotografii, în fața casei noastre și pe malul oceanului. Când le veți vedea, vă va veni foarte lesne să vă gândiți la noi, să vă imaginați cum trebuie să arătăm noi în aceste locuri cu totul necunoscute. Voi, în schimb, sunteți tare zgârciți cu cronica zilelor voastre, petrecute în lipsa noastră; ce e drept, pentru noi e cu mult mai lesne să ne gândim la voi și să ne închipuim ce faceți, într-un moment sau altul. Când m-a întreat mama, la telefon: „Îl auzi pe Sasi cum cântă?”, am și văzut – dar cu câtă limpezime, și cât de chinuitor de aproape! – antreul vostru, și ușa de la dormitor deschisă, și șifonierul din colț, și fereastra înaltă (cu perdelele ei cele noi), și lumina de dimineață (o dimineață de iarnă, albă) și pe Sasi dându-și duhul de atâta cântat (în colivia pe care, probabil, i-ați pus-o tot pe șifonier). Cu toate astea, n-ar strica să fiți mai puțin zgârciți și să ne povestiți, în scrisorile voastre, chiar și cele mai zilnice mărunțisuri; când vă citim scrisorile, uităm, pentru câteva clipe, unde ne aflăm și cât de departe suntem de casă. À propos de zgârcenie: tata a uitat să mă

mai țină la curent cu știrile sportive; nu mai știu ce s-a mai întâmplat cu Universitatea, cum a terminat turul campionatului, dacă sunt ceva noutăți, dacă au mai plecat – sau dacă au mai venit – jucători, nimic din toate astea. Pe mama o rog, dacă poate (am mai rugat-o, într-o altă scrisoare, dar nu știu dacă ați primit-o; mă tem să nu se fi rătăcit) să transcrie, pentru Ioana, niște rețete de mâncăruri. Ne-am cam epuizat ideile și, pentru prilejurile ce se vor mai ivi, se cuvine să ne înfățișăm și cu ceva noutăți (între altele: am descoperit, chiar astăzi, în magazin, frunză de viță în borcane; am putea să ne gândim la niște sărmăluțe în frunză de viță. Dar nu am găsit nicăieri borș. Oare cu suc de lămâie iese bună?).

Fiindcă veni vorba de mâncare; să știți că eu m-am îngrășat, față de cum eram la sosire, în vreme ce Ioana a reușit, în fine, să slăbească (a dat jos câteva kilograme, dar nu mănâncă și nu bea decât produse de dietă, „fără colesterol” și cu „minimum de calorii”, după cum scrie pe etichete).

Le-am scris astăzi niște vederi – și lui Lulu, și lui tanti Firuța; le-aș fi trimis mai devreme, dacă nu erau, după cum știți, mici impedimente de ordin... tehnic.

Dragii mei, aveți grijă de voi: sper să nu aveți probleme cu aprovizionarea. Ne gândim tot timpul la voi. Slavă domnului că vă știm sănătoși și – în sfârșit – scăpați de datorii!

Vă îmbrățișează, cu dragoste,
Liviu.

Nu vă temeți de asprimea iernii californiene – magnoliile roz continuă și ele să înflorească nestingherite și-n parcul universității tot a tei (cu flori uriașe și mov) miroase. Așa că, vedeți cum stau lucrurile cu iarna pe aici, spre adâncă noastră desfătare. Vă mulțumesc că mi-ați trimis scrisoarea lui Paul Cornea – mi-a făcut o mare bucurie.

Sărutări de mâini, Ioana.

f. 30, d. 36
[10. 02. 82]

Dragă măicuță și tăicuțule,

A mai trecut o săptămână, cu zile ceva mai urâte, întunecoase, cu ploaie persistentă, care se revărsa în torente; când ne culcam, adormeam în zgomotul torentelor de afară, și ne trezeam tot așa. Dacă n-ar fi trebuit să mai și ieșim din casă, n-ar fi fost nici un necaz, dar cum Ioana are ore zilnic, cum eu trebuia să mai fac și ceva aprovizionare... Noroc că stația de autobuz (ca și supermagazinul, de altfel) sunt foarte aproape, încât nu ne-am înmuiat prea tare. Și, oricum, începând de ieri, cerul s-a limpezit din nou; aerul a rămas încă destul de rece, dar măcar vedem din nou soarele și albastrul cerului. Se mai luminează, cât de cât, și în

sufletul nostru; fiindcă, odată cu posomorala de afară, începuse să ne bântuie de peste tot dorul de acasă. Ioana nu se mai visa decât în chaise-longue-ul ei din balcon, mie mi se năzăreau, dinaintea ochilor, până și neprețuitele noastre containere de gunoi, simțeam în mușchii picioarelor exact lungimea drumului de la stația de mașini până acasă, vedeam fiecare tufiș sădit de noi, vedeam lumina de iarnă din bucătărie, a fost – ce mai încoace și încolo – un dezmaț de melancolie.

Ne-a scris, zilele astea, și Lena; spunea că a trecut pe la voi, să-i aducă lui mama un gherghef, sau așa ceva. Ne-a asigurat că sunteți neschimbați, că totul e bine, doar că tânjiți foarte tare după noi (cu excepția lui Sasi, care se pare că o duce în mare huzur). Altfel, zicea că pe acasă ați avut parte de o iarnă destul de grea, când cu ger, când cu ninsoare, când cu zloată. Uite, chiar adineauri a venit poșta și ne-a adus o scrisoare de la profesorul Vlad; ne scrie pe larg despre toate (aproape 4 pagini dactilografiate), cu marea lui spontaneitate și nesfârșitul lui umor. Avem, în sfârșit, știri și despre ceea ce nu aflasem, până acum, nimic: despre universitate (unde se pare că totul a rămas neschimbat), despre lumea literară (cu un cuvânt: „cafeneaua” scriitorilor, cu bârfele obișnuite, în jurul unei cești de cafea și învăluți în fumul de țigară). Ne-a făcut o mare bucurie epistola bătrânului nostru profesor, la fel de cald și de amical ca întotdeauna.

În rest, dragii noștri, cam ce facem noi? Ioana, cum vă spuneam, are ore zilnic. Pleacă însă în jur de 10 dimineața de acasă și se întoarce tocmai pe la 5,30 seara. Cred că – din exces de zel, ceea ce, după cum prea bine știți, o definește – și-a complicat singură programul; în mod normal, ar fi trebuit să țină doar 2 ore pe zi (adică 2 cursuri diferite, de câte o oră fiecare). Întrucât însă grupul ei de studenți nu e îndeajuns de omogen (unii sunt chiar începători, în vreme ce alții deja au unele cunoștințe de limba română), i-a împărțit în mai multe subgrupe, în așa fel încât acum ține 4 ore zilnic, în loc de 2. E un program greu, dar nu într-atât de greu, cum era cel de acasă. În plus, aici se lucrează numai 5 zile pe săptămână, astfel încât sâmbăta și duminica rămân pentru odihnă și refacere. În sfârșit, țineți cont și de faptul că în semestrul următor (semestrul de primăvară, care începe în aprilie), programul ei se va simplifica simțitor (în ciuda faptului că, probabil, va avea încă și mai mulți studenți. Acum are 9, ceea ce constituie o cifră impresionantă); va avea mai mulți studenți, dar un număr mai mic de discipline de predat.

În timpul ăsta, eu – cum s-ar spune – cam huzuresc; în afară de câteva drumuri obligatorii (cumpărături, operații bancare – depuneri sau încasări –, alte formalități) stau mai mult pe acasă. M-am înconjurat cu un teanc de cărți (ca și Ioana, de altfel), de plicuri cu articole din reviste trase la xerox (un aparat de multiplicat), și îmi croiesc drum prin nămeți. Recuperez lucrări fundamentale (apărute, unele dintre ele, chiar cu 30 sau 40 de ani în urmă), lucrări pe care s-ar fi convenit să le cunosc de mult, dar care sunt totuși de negăsit în bibliotecile din țară. Din punct de vedere profesional, aș avea nevoie de cel puțin 3 ani de stat în America; într-un an aș parcurge studiile capitale mai vechi, în al doilea an aș

încerca să mă pun la curent cu cele mai recente noutăți, iar în al treilea an – aș începe să redactez sinteza pentru care mă pregătesc de atâta amar de vreme. O sinteză asupra romanului, o carte care ar putea deveni nu numai cea mai importantă publicație a mea, dar și unul dintre cele mai bune studii românești în materie. A sta însă 3 ani în America este cu desăvârșire cu neputință; chiar și 2 ani (atât cât prevede înțelegerea culturală) au intrat într-un con de îndoială. Oricum, voi încerca să aduc cu mine, în vara aceasta, cât se va putea de mult din lucrările de care am nevoie; în cel mai rău caz, voi încheia acasă ceea ce am început aici. Pot spune însă că numai de puțină vreme am început să am sentimentul că sunt cu adevărat un om de știință: cunosc acum reperele bibliografice capitale din domeniul meu, știu care sunt cărțile de bază care s-au scris, asupra unui aspect sau altul, dar nu numai că le știu – cărțile astea (cu mici excepții) le-am și ținut în mână, sunt ca o prezență permanentă în raza mea de vedere. Asta îți dă nu numai siguranță și stăpânire asupra domeniului, ci și o perspectivă asupra a ceea ce poate fi adus nou. Vă rog să mă credeți, am sentimentul că tot ceea ce am făcut până acum nu a fost decât rodul unei inteligențe și a unei anume înzestrări native, simplă performanță de diletant; rămîne o consolare – penibilă – aceea că starea generală a criticii românești este marcată de aceeași trăsătură a diletantismului, chiar și în cazurile cele mai răsărite. Se întâmplă de multe ori ca – fie Ioana, fie eu – să intrăm în bibliotecă (doar pentru a găsi cota unor cărți, nu pentru lectură) sau în vreo librărie, în vreme ce celălalt așteaptă acasă; aproape întotdeauna cel care așteaptă acasă a avut de trecut prin ceasuri de panică și coșmar: orele se scurgeau, timpul trecea, iar celălalt nu dădea nici un semn de viață. Gândurile cele mai sinistre ne treceau prin cap (crime, accidente, jafuri, tot felul de tâmpenii); până când, într-un târziu, inocentul așteptat își făcea apariția, cu un aer nespus de mirat: „Cum a trecut atâta vreme? Nu mi-am dat seama. De ce te-ai speriat?”. Și într-adevăr nu-ți mai dai seama de vreme când intri printre rafturi și iei cărțile la rând, descoperi chestii despre care nu auziseși niciodată și care te lasă cu gura căscată. Câte burse ți-ar trebui ca să ajungi să strângi în brațe toate lucrurile care te îmbie și care îți aprind imaginația? Câtă nevoie ar fi fost să dăm peste toate astea la vârsta potrivită – când eram mai tineri, când eram în plină formație, când aveam timp pentru citit – iar nu acuma, când e momentul realizărilor, când avem timp mai mult pentru scris!

Și, dacă tot a venit vorba – în trei ani de zile de stat în America – ai ajunge, într-adevăr, până la genunchiul broaștei cu știința. Dar muncind din greu, făcând sacrificii, renunțând la multe (în primul rând la călătorii). Noi – nu numai din această pricină, ci și din cauza condițiilor financiare mai grele – de-abia dacă vom ajunge să cunoaștem mai bine orașul în care locuim acum, Los Angelesul. Cu toată rușinea, dar când vom ajunge acasă, nu ne vom putea îngădui să ne lăudăm că am reușit să „cunoaștem lumea”; pentru asta – ar mai fi fost nevoie de încă un stagiul, de simplă vacanță. Una peste alta – statul nostru aici va fi ca un fel de piguleală din de toate, fără puțința de a stoarce dintr-o experiență tot ceea ce ea ne putea da.

Însă, chiar și așa, nu vom putea niciodată spune că nu am fost privilegiați; alții – nu mulți, ce e drept – nu au avut parte nici măcar de șansa asta (Manolescu, de pildă, nu a fost niciodată plecat mai mult de o lună afară din țară).

Dragii noștri, sper că ați avut deja ocazia să vă întâlniți cu John. Nu mă îndoiesc că v-a povestit despre noi tot ceea ce ardeți de nerăbdare să știți. Bănuiesc că v-a arătat și pozele pe care ni le-a făcut; nu știm cum arătăm în ele, noi n-am apucat să le vedem. Nu vă îngroziți însă de înfățișarea mea: dacă vreți să știți, încă nu m-am tuns, de la plecarea din țară (deci, de vreo patru luni). Culmea e că nici nu am de gând să mă tund, în timpul cât vom sta aici. Nu am nici un fel de motive speciale, decât că un tuns costă în jur de 20 de dolari (adică, altfel spus, cu ceva mai mult decât ne putem noi îngădui să cheltuim pe o zi). Așa încât, să vă pregătiți sufletește ca (la întoarcerea noastră în țară) să-l întâmpinați nu pe Liviu, ci pe... un tip cu codițe și (poate) cu fundă!

Ioana este, slavă Domnului, sănătoasă, în continuare. Rezistă la efort, e mult mai dinamică și mai activă. Aveam de gând să profităm de șederea noastră aici, să o arăt unui doctor, care să-i facă un examen temeinic, să o supună la un set de analize și să-i dea, eventual, un tratament superior (deși cel de pînă acum, mulțumim lui Dumnezeu, a pus-o pe picioare). Suntem însă îngroziți de prețurile exorbitante ale asistenței medicale de aici; un profesor de primă importanță ia și 500 de dolari, pentru o simplă consultație. Ne gândim totuși, dacă nu se poate recurge la asigurarea de sănătate a Ioanei (amândoi suntem, de altfel, asigurați); compania de asigurări ar plăti, în cazul acesta, cheltuielile medicale. Chiar dacă nu vom izbuti în anul acesta – la anul n-ar strica să ne dăm peste cap și să-i aranjăm un consult. Deși, am impresia că nici un tratament n-ar putea fi mai eficient, în cazul ei, decât clima de aici, care, pur și simplu, face minuni. Nu e vorbă – necazurile reumatice au cam rămas (deși cu mult mai îmblânzite), dar necazurile circulatorii s-au retras de-a dreptul uimitor. În sfârșit, asta rămâne o chestiune de perspectivă.

Dragii noștri, așteptăm mereu vești de la voi, cu mare lăcomie; sperăm să fiți, cu toții, sănătoși și cu voie bună. Ne e mare dor de voi; vă visăm foarte des!

Vă sărută și vă îmbrățișează,
al vostru fiu, Liviu.

Abstract

From 1981 to 1983, Liviu Petrescu (1941-1999), lecturer of Comparative Literature with the “Babeş-Bolyai” University in Cluj, at the time accompanied his wife, Ioana Em. Petrescu (1941-1990, lecturer of Romanian Literature at the same University) to the University of California, Los Angeles, on a Fulbright scholarship. For both of them, that was the only period of their lives when they really lived in a Western world and could pursue their research in a Western university. These letters, sent by Liviu Petrescu, from America, to his parents in Cluj, provide us with a very significant picture of how two Romanian intellectuals could, in those times, relate to the free world, what were their expectations but also their difficulties when living there. A complete edition of the “American letters” sent home both by Liviu and Ioana Petrescu is to be published, based on the discoveries made in the family’s archives, which (after Liviu Petrescu’s death) were deposited at the District Library “O. Goga” from Cluj and are actually studied by a research group coordinated by Ioana Bot.

Keywords: Letters, intellectual history, Liviu Petrescu, Ioana Em. Petrescu, Romanian communist era.